

LLENGUA CATALANA

Cicle superior

6è



educació
primària

Treballem els textos

- Propostes de treball per a la comprensió lectora
- Aprendre a resumir i a fer esquemes i mapes conceptuals

editorial  cruïlla

Text 1

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

T'has aturat mai a pensar com seria la teva vida si fossis un dels animals que viuen a la bassa? Si observes de prop una bassa hi veuràs molts éssers vius. I tots es necessiten els uns als altres per sobreviure.

Les **plantes verdes**, com les algues o els joncs, s'alimenten gràcies a l'energia solar i als minerals que hi ha a l'aigua.

Aquestes plantes serveixen d'aliment als **animals herbívors**, com poden ser les larves d'insectes i els cargols.

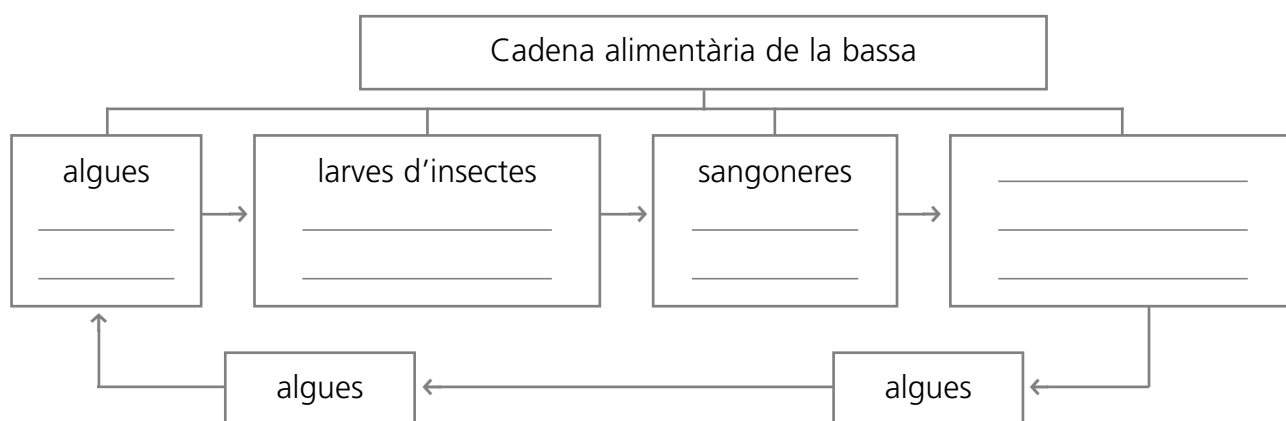
Més tard, aquests animals són devorats pels **animals carnívors** de la bassa, com ara les sangoneres, les nimfes de libèl·lula o les larves d'escarabats.

Al seu torn, aquests últims animals serveixen d'aliment a d'altres **animals carnívors més grans**, com per exemple les granotes, les carpes o els bernats pescaires.

Finalment, quan tots moren, les seves restes enriqueixen l'aigua i proporcionen **minerals** a les noves plantes. De manera que cadascú fa la seva funció a la bassa, un petit ecosistema ple de vida.

2 De què tracta el text? Expressa-ho amb una sola oració.

3 Completa l'esquema següent:



4 Escriu un resum del text a partir de l'esquema anterior.

Text 2

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

Si haguessis d'espavilar-te a buscar l'aliment pel teu compte, quins mitjans faries servir? Fixa't en algunes maneres curioses que tenen els animals de trobar menjar.

Alguns utilitzen l'**olfacte**. És el cas dels escarabats piloters, que rastregen l'olor dels excrements d'altres animals, els modelen en forma de boletes i les transporten per alimentar-se'n. També l'ocell de l'oli, un ocell cec, localitza la fruita de nit ensumant l'aire.

D'altres animals recorren als **sons** per localitzar el menjar. El dofí, per exemple, emet sons per esbrinar on són els bancs de peixos més propers. Els ratpenats produeixen unes ones que es reflecteixen en els aliments que troben pel camí, i a continuació ells mateixos tornen a captar aquestes ones.

Finalment, alguns animals fan servir un **esquer** per capturar les víctimes. L'ibis verd deixa caure un insecte sobre la superfície de l'aigua per atraure els peixos. La tortuga al·ligàtor utilitza com a esquer la seva pròpia llengua, que té l'aspecte d'un cuc. Així aconsegueix que els peixos avancin tots sols cap a la seva gola. Quin animal més astut!

2 Completa aquest quadre:

Manera de trobar l'aliment	Exemples	Com ho fan?
Per mitjà de l'olfacte.	Escarabat piloter. _____	Ensuma l'aire. _____
Per mitjà del so.	_____ _____	_____ _____
Per mitjà de _____.	_____ _____	_____ _____

3 Escribeu un resum del text a partir de la informació de l'esquema anterior.

Text 3

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

El pa és un dels aliments bàsics de la nostra dieta diària. T'agradaria fer-te el pa tu mateix? Doncs aquí tens els passos que cal seguir.

Per començar posem 450 grams de farina amb llevat per a pastissos en un recipient fondo. Hi afegim una culleradeta plena de sal i ho barregem bé tot plegat.

Després posem tres cullerades soperes d'oli vegetal en un gerro de mesures, hi afegim 300 mil·lilitres de llet i ho remenem tot amb la batidora.

A continuació, aboquem aquesta barreja al recipient que conté la farina, el llevat i la sal, i ho remenem suaument.

Un cop feta la massa, la col·loquem sobre una superfície amb farina i la pastem amb la punta dels dits fins que formi una bola.

Després, posem la massa en una safata amb mantega i li donem la forma arrodonida d'un pa.

Finalment, pintem la superfície amb llet i la deixem coure al forn calent durant vint o vint-i-cinc minuts, fins que el pa hagi pujat i estigui daurat.

Ja el teniu a punt per menjar! Bon profit!

2 Inventa un títol que resumeixi el contingut del text.

3 Numera aquestes il·lustracions d'acord amb els passos que descriu el text.



4 Escriu un resum del text.

Text 4

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

Has vist mai el teu cos per dins? Actualment hi ha tècniques que ens permeten saber com som per dins. Aquestes en són algunes de les més emprades:

Els **raigs X** són radiacions electromagnètiques que permeten examinar l'esquelet i d'aquesta manera comprovar si hi ha algun os danyat. També hi podem veure l'interior de la caixa toràctica i esbrinar si els pulmons i el cor estan sans.

L'**angiografia**, permet visualitzar els vasos sanguinis, injectant un producte a la sang. Aquest producte priva el pas dels raigs X i apareix en color blau en la imatge projectada. Per mitjà d'aquesta tècnica, els metges comproven si la circulació de la sang és bona.

L'**escàner** utilitza ressonàncies magnètiques per oferir una imatge del cos. S'usa per investigar el cervell i permet als especialistes descobrir-ne les malalties i estudiar-ne el funcionament.

Finalment, l'**ecografia** se serveix d'ones acústiques els ecos de les quals reflecteixen els òrgans humans. Gràcies a aquesta tècnica es pot observar, per exemple, el desenvolupament del fetus a dins de l'úter matern.

2 De què tracta el text? Explica-ho amb una sola oració i escriu un títol per al text.

3 Completa aquest quadre amb la informació del text.

Nom de la tècnica	En què consisteix?	Per a què serveix?
Raigs X		Per examinar l'esquelet i la caixa toràctica.
	Cal injectar un producte a la sang.	
		Per descobrir malalties del cervell.
Ecografia		

Text 5

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

Te'n recordes, de quan estaves a dins de la teva mare? Segur que no, però... t'agradaria saber com et vas anar formant durant nou mesos?

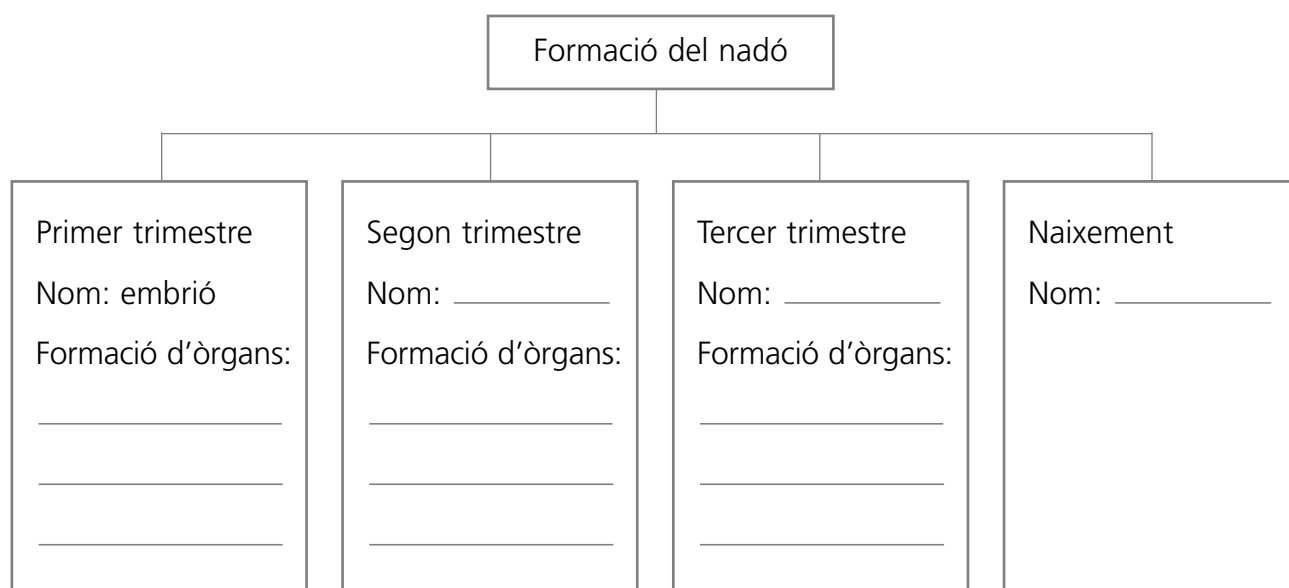
Durant els tres primers mesos, el cor de l'**embrió** comença a bategar i es formen la columna vertebral, el cervell, els peus, les mans i els trets de la cara. Al final del tercer mes, l'embrió ja es mou una mica per exercitar els músculs: fa 10 centímetres i tot just pesa 25 grams.

Durant el segon trimestre, la pell del fetus es fa més gruixuda i apareixen els cabells, les celles i les pestanyes. El sistema auditiu comença a funcionar i el **fetus** pot sentir el batec del cor de la mare. Al final del sisè mes el fetus fa uns 30 centímetres i pesa al voltant de 600 grams.

Quan comença el tercer i últim trimestre ja només queden per formar-se completament els pulmons. Si el fetus neix en aquest moment, haurà d'anar a la incubadora. Durant aquest trimestre s'acaben de formar els pulmons. El **fetus** ja succiona el dit polze i es col·loca en la posició adient per néixer. Al final del novè mes mesura uns 55 centímetres i pesa uns tres quilos.

Tot just acabat de néixer, el primer que farà el **nadó** és un crit de vida. Ja pot respirar tot sol.

2 Completa aquest esquema del text.



3 Escriu el resum del text a partir de la informació de l'esquema.

Text 6

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

Has estat mai a prop d'un volcà? En aquestes zones el paisatge és molt especial, ja que quan la lava es refreda genera molts tipus de roca diferents. Aquestes són algunes de les **roques volcàniques** més freqüents.

La lava que se solidifica amb una superfície arrugada en forma de corda té un nom hawaia: **pahoehoe**.

En canvi, si la lava forma una superfície de cendra feta de fragments irregulars s'anomena **aa**.

De vegades, del cràter brolla una escuma que conté bombolles de gas. Quan es refreda aquesta escuma modela un tipus de roca molt lleugera que fins i tot flota a l'aigua: és la **pedra tosca**.

D'altra banda, quan la lava flueix d'un cràter situat sota l'aigua, es refreda ràpidament en forma de **coixí**, i es creen unes *crostes seques* a la superfície que envolten masses líquides de lava.

Finalment, unes altres roques volcàniques són les *columnes*. Es constitueixen quan l'erosió provoca el desgast del volcà i de la roca que envolta la xemeneia i deixa només un tub vertical de lava freda i esquerdada.

2 Completa aquest quadre a partir de la informació del text.

	Nom	Com es forma
Roca 1	pahoehoe	_____ _____ _____
Roca 1	_____	_____ _____ _____
Roca 3	_____	_____ _____ _____
Roca 4	_____	_____ _____ _____
Roca 5	_____	_____ _____ _____

Text 7

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

En èpoques de sequera les ciutats necessiten portar aigua de llocs llunyans. Per això els romans van construir grans canals de pedra: els aqüeductes. Els més antics passaven per sota terra, coberts d'un arc per evitar que l'aigua s'endurís o s'escalfés. Saps com construïen un aqüeducte els romans?

En primer lloc, excavaven una trinxera en un terreny tou i asseguraven les parets temporalment amb puntals de fusta.

Després, col·locaven pedres a terra per construir una espècie de calçada temporal per la qual circulaven les carretes.

A continuació, portaven la pedra ja tallada a la pedrera, la col·locaven al terra i a les parets, i la tapaven amb argamassa per impedir possibles filtracions.

El pas següent consistia a col·locar la coberta. Estava feta amb dues pedres iguals recolzades l'una contra l'altra. Amb ajuda de cordes, deixaven caure les pedres fins que les vores superiors es tocaven.

Finalment, després d'enretirar les cordes, tapaven el canal amb terra i escampaven la terra que sobrava perquè hi creixés la vegetació. I l'aqüeducte ja estava a punt per començar a transportar aigua!

2 Escribe un títol que resumeixi el contingut del text.

3 Numera aquestes il·lustracions d'acord amb l'ordre en què es descriuen en el text.



4 Escribe el resum del text a partir de les il·lustracions anteriors:

Text 8

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

Com que a l'Àrtic hi fa molt de fred, no s'hi pot conrear res. És per això que els inuit tenen una dieta ben especial.

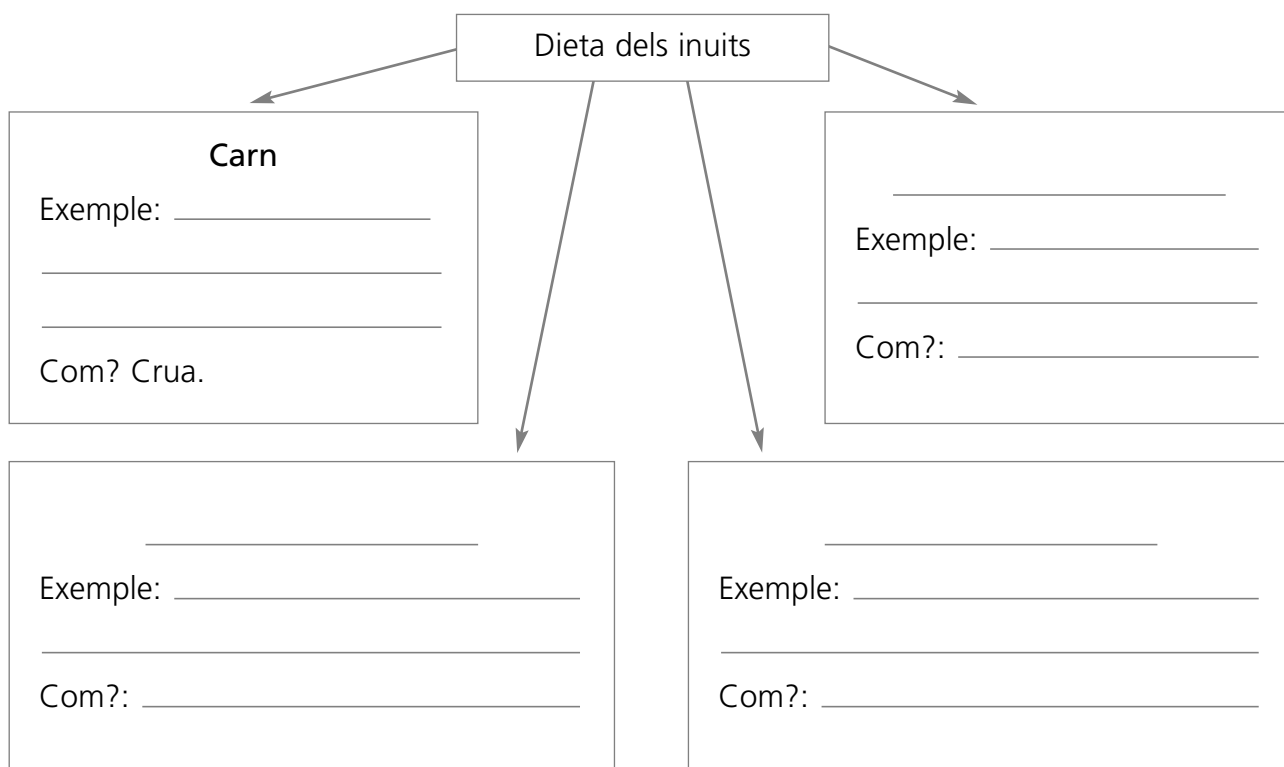
L'aliment principal dels habitants del Pol Nord és la **carn** de foca, de caribú i de balena. Normalment la mengen crua, ja que així és més rica en vitamina C i això els permet prescindir de la fruita fresca.

Durant la primavera, els inuit cacen gavotins de xantus, uns **ocells** petits de plomatge blanc i negre, i se'ls mengen crus o cuits. També els guarden a dins d'una pell de foca que enterren durant mesos fins que es podreix. Aleshores, ho consideren una menja exquisida: el kaviak.

Quan arriba l'estiu, els inuit surten a pescar truites als llacs de l'interior. El **peix** és un complement valuós de la seva dieta perquè conté vitamina D. Els inuit l'assequen al sol, després el guarden a dins de sacs per tal de consumir-lo a l'hivern.

A l'estiu els inuit també mengen **plantes**. Masteguen l'escorça del salze àrtic, les fulles aspres de l'agrella, rica en vitamines, i una gran varietat de baies.

2 Completa l'esquema següent:



3 Resumeix en una oració el contingut del text.

Text 9

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

T'has aturat mai a pensar tot el que llences cada dia? Cada any es gasta més i més energia per produir productes nous que després també es llencen i s'acumulen en muntanyes de residus.

Aquí tens alguns consells per reduir la quantitat de residus que produïm a casa:

Cal que t'informis de les possibilitats de reciclatge que hi ha al lloc on vius per **reciclar** tot el que puguis, en comptes de llençar-ho tot barrejat en la mateixa bossa d'escombraries.

Evita comprar productes d'un sol ús. Sovint podem adquirir **productes de llarga durada**, en comptes d'uns altres que cal llençar després de fer-los servir.

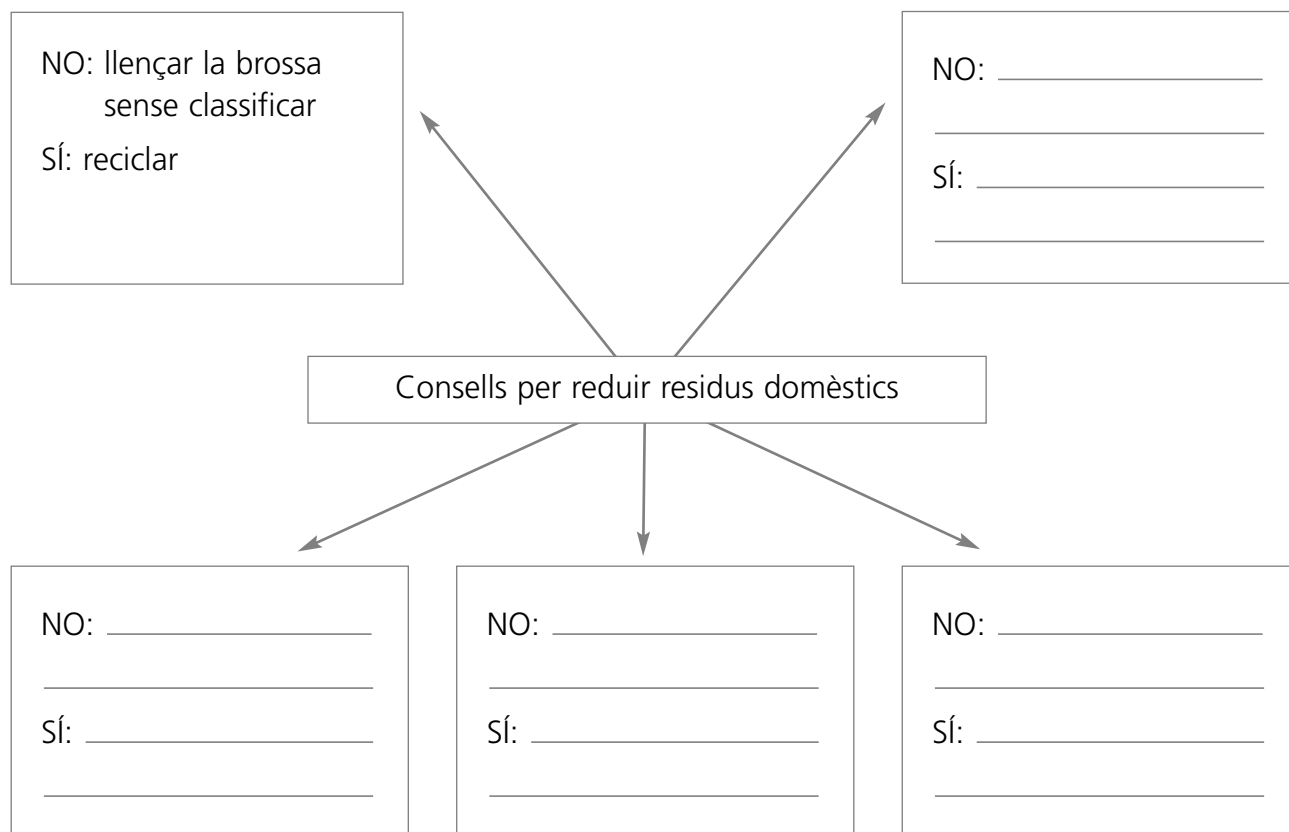
No llencis la **roba vella**. És millor donar-la a organitzacions que s'encarregaran de fer-la arribar a persones necessitades.

Quan algun aparell, com pot ser la nevera o la rentadora, es fa malbé, és millor **reparar-lo** en comptes de llençar-lo i comprar-ne un altre de nou.

Finalment, és preferible que portis la teva **bossa** o el cabàs quan vas a comprar, per no acumular bosses de plàstic innecessàries.

Seguint aquests consells tots contribuïrem a estalviar i a eliminar el consum innecessari de matèries primeres.

2 Completa aquest esquema:



Text 10

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

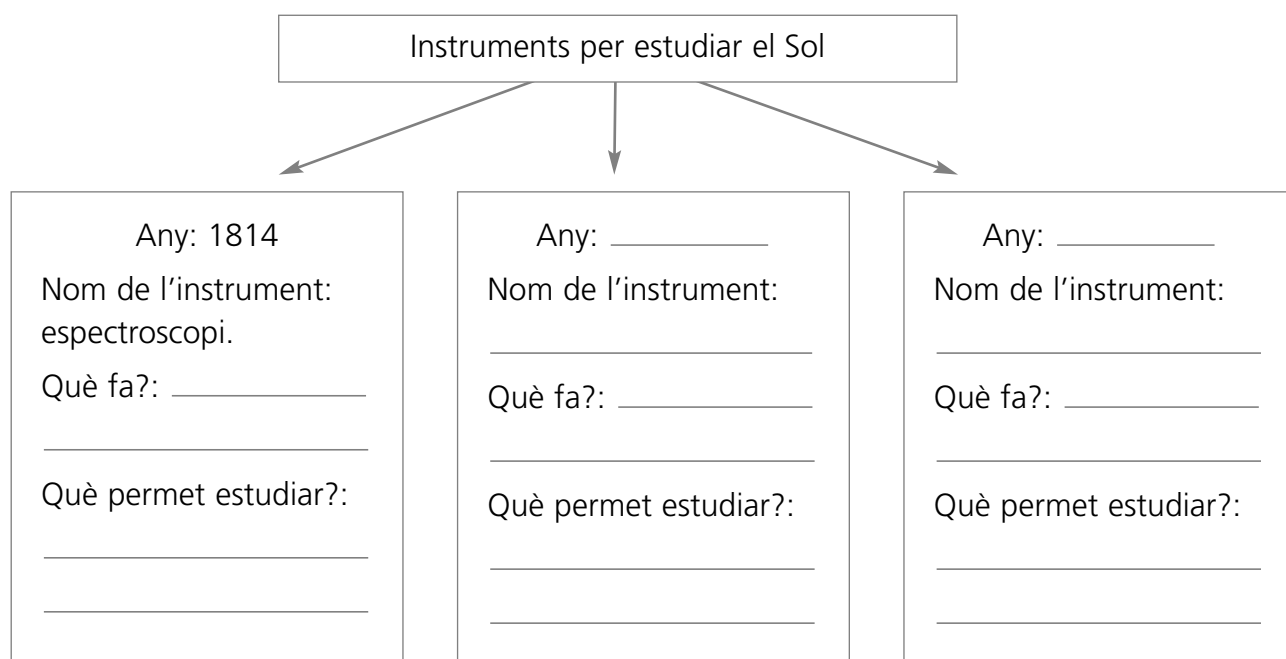
Segurament ja saps que mai no hem de mirar directament el Sol, perquè la intensitat dels seus raigs ens podria danyar els ulls. És per això que, per estudiar el Sol, els científics han utilitzat alguns instruments especials. Aquí en tens alguns exemples:

Des del 1814 s'utilitza l'**espectroscopi**. Aquest instrument descompon la llum blanca a través d'un prisma. Gràcies a l'espectroscopi s'ha observat que les ones de llum tenen colors diferents, com passa de manera natural quan es forma l'arc de Sant Martí.

Des del 1891 els científics utilitzen l'**espectroheliògraf**, que reproduïx fotogràficament imatges monocromàtiques (d'un sol color) del Sol i permet conèixer quins elements el constitueixen.

Des del 1931, gràcies al **coronògraf**, els científics poden observar directament el Sol i estudiar-ne la corona. Aquest instrument provoca un eclipsi artificial per mitjà d'una pantalla que només deixa passar la llum de la corona.

2 Completa aquest esquema dels instruments per estudiar el Sol.



3 Escriu un resum del text a partir de la informació de l'esquema.

Text 11

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

A l'Amèrica precolombina existien tres grans civilitzacions de pobles indígenes.

Entre els segles III i X es va viure l'època d'esplendor dels **maies**. Vivien a les selves de Guatemala i parlaven la llengua maia. Aquest poble era molt savi, tenia grans coneixements d'aritmètica i astronomia, i va desenvolupar un sistema d'escriptura amb més de 700 jeroglífics.

Més tard, al segle XV, els **asteques** van crear un enorme imperi que comprenia tot el centre i el sud del que és avui Mèxic. La llengua d'aquest poble era el nàhuatl. Els asteques tenien coneixements astronòmics i van ser grans arquitectes i escultors. En canvi, el seu sistema d'escriptura era força rudimentari.

Un altre gran poble indígena va ser el dels **inques**. L'imperi inca s'estenia a final del segle XV des del sud de Colòmbia fins al centre de Xile. L'idioma oficial de l'imperi era el quítxua. Els inques van destacar en arquitectura ja que van construir grans edificis, calçades i ponts, però no tenien escriptura.

4 Inventa un títol per al text anterior.

4 Completa aquest quadre amb la informació del text.

	Paràgraf 2	Paràgraf 3	Paràgraf 4
Poble indígena	maia	_____	_____
On vivia?	_____ _____	_____ _____	_____ _____
Època d'esplendor	_____ _____	_____ _____	_____ _____
Llengua	_____	_____	_____
Coneixements	_____ _____ _____	_____ _____ _____	_____ _____ _____

Text 12

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

Al llarg de la història els metges i els dentistes han proposat diverses solucions per lluitar contra el dolor del pacient i poder fer bé la seva feina.

Els assiris, al segle V aC, adormien el pacient exercint **pressió sobre les caròtides**, unes artèries que reguen el cervell.

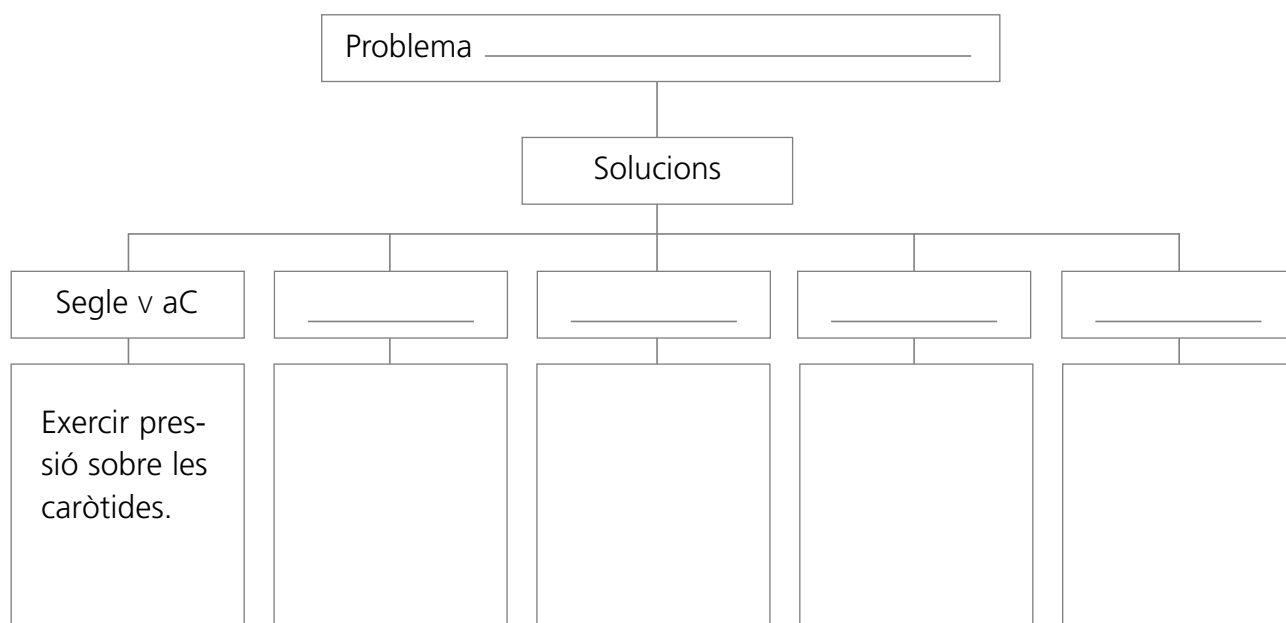
A les acaballes de l'Edat Mitjana, als camps de batalla s'utilitzava com a anestèsic per realitzar operacions un **beuratge** fet amb alcohol i pólvora de fusell.

Al segle XVIII, gràcies als avenços de la medicina, es va descobrir l'efecte d'un **gas**, anomenat protòxid de nitrogen, que tenia efectes anestèsics contra el mal de queixal.

Al segle XIX els metges adormien completament el pacient fent servir **èter** i **cloroform**.

Finalment, avui dia s'apliquen **anestèsics** injectant un analgèsic en la zona que serà afectada en l'operació.

2 Completa l'esquema següent:



4 Escriu un resum a partir de la informació de l'esquema.

Text 13

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

Combatre l'exploració infantil és una tasca molt important per la qual tots hem de lluitar. Per aconseguir-ho, les organitzacions que es preocupen de posar fi a aquesta situació injusta proposen tres tipus de mesures:

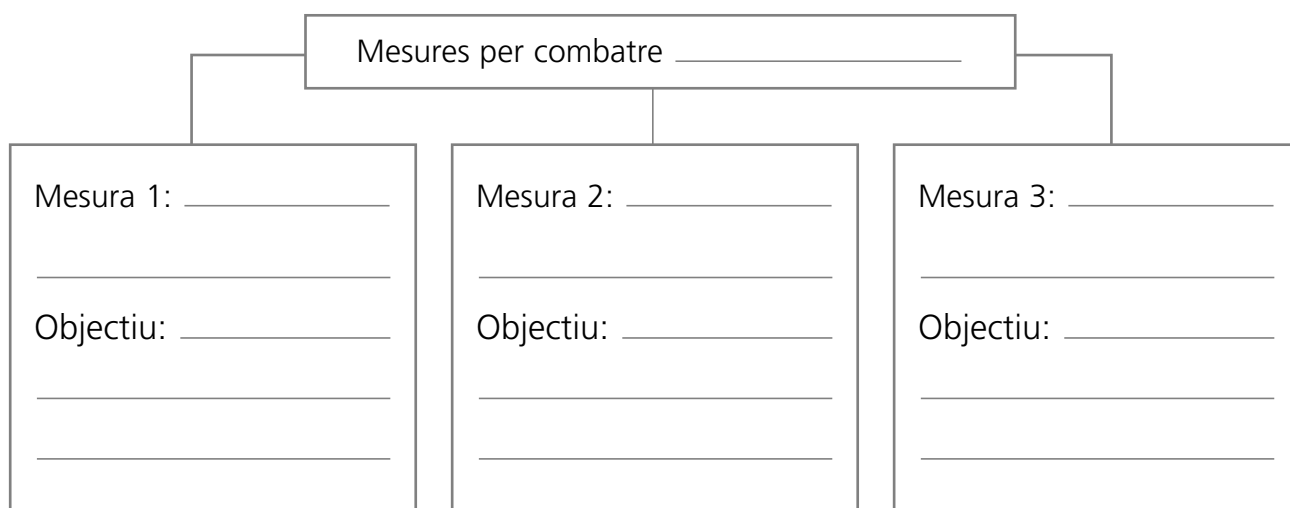
En primer lloc, cal **millorar la legislació** sobre aquest tema, és a dir, fer que a tots els països hi hagi lleis que fixin l'edat mínima d'accés al treball, que estableixin les condicions laborals dels més joves i que castiguin a qui incompleixi aquestes lleis.

En segon lloc, cal **millorar l'ensenyament**. Es tracta d'oferir una educació que més tard ajudi els infants a trobar una feina millor. Només així s'aconseguirà que els nens i les nenes de les famílies més pobres vagin a escola, perquè l'educació serà la garantia d'una ocupació millor en el futur.

En tercer lloc, a molts llocs s'ha optat per **oferir ajudes econòmiques** a les famílies a canvi que els infants no treballin. Així, els nens poden deixar de treballar sense deixar de contribuir al manteniment de la família. En aquests casos, les ajudes no són només en forma de diners, sinó de roba, llibres, aliments, etc.

D'aquesta manera, entre tots aconseguirem que ben aviat al món no hi hagi nens i nenes obligats a treballar abans d'hora.

2 Completa l'esquema següent:



3 Escriu el resum del text utilitzant la informació de l'esquema.

Text 14

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

La **Fundació ONCE** es va crear l'any 1988 per promocionar la integració de totes les persones amb alguna discapacitat. Des de l'any en què es va instituir, la Fundació ha dedicat més de 420.000 euros a aquest objectiu.

Hi ha diverses organitzacions nacionals que formen part d'aquesta Fundació: la **COCEMFE**, que treballa amb minusvàlids físics; la **FEAPS**, una organització de suport a deficients mentals; i també la **CNSE** i la **FIAPAS**, totes dues dedicades a les persones sordes.

Alguns dels camps de treball de la Fundació ONCE són:

- La **integració** professional de persones amb discapacitat.
- La promoció de la **vida autònoma**.
- La **supressió de barreres** de tota mena.
- La **cooperació** amb entitats públiques i privades que comparteixen interessos afins.

2 Completa la fitxa següent:

Nom de l'organització:	_____
Data de fundació:	_____
Objectius:	_____
Organitzacions participants:	_____

3 Relaciona cada sigla amb el seu significat.

- | | | |
|---------|---|---|
| COCEMFE | • | • Federació Espanyola d'Associacions de Pares i Amics dels Sords |
| CNSE | • | • Confederació Coordinadora Estatal de Minusvàlids Físics d'Espanya |
| FIAPAS | • | • Confederació Nacional de Sords d'Espanya |

4 Escriu el resum del text utilitzant la informació anterior.

Text 15

Nom i cognoms: _____ Data: _____

1 Llegeix aquest text:

L'organització **Mans Unides** considera molt important que tothom conegui la realitat dels països en vies de desenvolupament per poder col·laborar-hi. D'aquesta manera participem dels seus problemes i potser així algun dia farem desaparèixer la misèria i la fam.

És per això que el **Departament d'Educació** de Mans Unides facilita els recursos següents a pares, professors i alumnes:

- Participació en les **activitats pedagògiques** que les escoles, les parròquies i les entitats culturals vulguin realitzar en el camp de l'educació per al desenvolupament.
- Producció i distribució de **material didàctic**, fotografies, vídeos, pòsters...
- Accés als **recursos** i les **activitats** de Mans Unides a través d'Internet (www.mansunides.org).
- Coneixement directe de la **realitat dels països en vies de desenvolupament** i del seu esforç per sortir de la marginació.

Coneix els països en vies de desenvolupament. Només així podràs contribuir a posar remei a la situació en què es troben.

3 De què tracta el text? Expressa-ho en una única oració.

3 Completa l'esquema següent:

